

Последниот хипик

Хистерична романса

Пени Рембо

1982

Содржина

Предговор	3
Последниот хипик - хистерична романса	5
Предговор на Пени Рембо за надолнетото издание на Active Distribution од 2009	22

Предговор

Пред да се каже што било за овој есеј, мислам дека е неизбежно да се напомене дека авторот Џереми Џон Ратер (Jeremy John Ratter) или Пени Рембо (Penny Rimbaud; наречен така според поетот Артур Рембо, додека Пени во името е игра на зборови поврзана со англиската монета, одамна напуштена, вредна половина пени), заедно со Стив Игнорант (Steve Ignorant), е еден од оснивачите на легендарниот анархопанк бенд Crass. За оние помалку упатените: Crass беа состав кои на панкот му дадоа смисла, кои го канализираа бунтот и со прст покажаа кон виновниците и причините за незадоволството, неправдата; системот, кој на едно место се облекува во црвената униформа на комунизмот, а во друго ги брои гласовите од „слободните“ и „плуралистички“ избори е насекаде ист – индивидуата во него е репресирана, затворана, хоспитализирана во ментални институции, отстранувана, измачувана и тепана во полициски станици, убивана и сето тоа под изговорот за општото добро, а всушност за доброто на една шака богати свињи.

Ова дело, кое ја опишува трагичната судбина која го снашла неговиот другар „Фил Расел, викан Фил Хоуп, викан Воли Хоуп, викан Воли“ е всушност пресвртницата во животот на Пени Рембо кога го напуштила илузијата дека „...доколку живееме пристоеен живот во рамки на општествените норми заснован на почит наместо измама, нашиот пример би можеле да го следат оние на власт.“ Овај настан, како што вели тој самиот, е и причината за создавањето на Crass и гориво за неговото понатамошно антидржавно, антиавторитарно, анархистичко дејствување. Значи, на настаните опишани во „Последниот хипик“ може да се гледа како на настан во животот, кој на сите ни се случил (вистина, можеби не секогаш толку драматично) – кога сме се разбудиле од вештачкиот сон под седативи, кои сме биле присилени да ги голтаме од градинка па сè до старечки дом, и кога некои од нас одлучиле да ја засилат дозата, а додека други да погледнат низ отровните испарувања кои ни го поматувале здравиот разум и да се обидат да го направат светот (и сопствениот живот!) поубаво, поприматно и праведно место за живеење.

Мислам дека е јасно што одбрал Пени!

Почетокот на 70-те години, кога и се случил настанот кој е опишан во оваа книга, всушност е и времето кога цела една генерација на млади луѓе, бунтовни, слободари и антиавторитарни, повеќе познати под името хипици, се разбудиле од неодсонуваниот сон, сон засилен од експериментирањето со опивачките средства, сон со визија обрабена од дисторзираните звуци на рокот, се разбудиле како од кошмар исшамарани од бруталната реалност, разбирајќи дека родителите попрво би ги убиле своите деца, отколку да дозволат тие да им ја нарушат удобноста која воспоставениот систем и воспоставените социјални односи им ја пружаат. Тоа бил крајот на едно движење кое за конечна цел ги имало слободата, еднаквоста и љубовта. Таа визија ја имал и трагичниот херој на оваа книга, Воли, последниот хипик.

Назад во суровата реалност на бетон, фабрички погони, атомски бомби, војни, сиромаштија, ментални институции, убиства, неправди, дебели бирократи, луди претседатели, диктатори, корумпирани полицајци, судии и лекари... Назад во системот во кој си постојано означуван, одмеруван, пребројуван, понижуван, заведуван, потценуван, потискуван, апсен, затворан, искористуван, премеруван, отфрлан и повторно пребројуван...

„Последниот Хипик“ е воедно и силно емотивна и длабоко интимна приказна на Пени Рембо. Секако, губитокот на неговиот пријател, Воли, хипикот кој „беше горд и чесен,

анархичен и див, замислен и поетичен“ самото по себе претставува страшна загуба во неговиот живот. Ненадоместлива загуба на добар другар со кого се разбирате и со кого можете да го поделите и канализирате бесот кој и двајцата го чувствувате кон вашето опкружување. Но, оваа приказна е и сведоштво на немоќта која Пени и неговите пријатели ја почувствувале пред силниот, непробоен, монолитен систем кога се обиделе да ја побараат вистината за смртта на Воли.

Воли бил сонувач, кој во најдобрата традиција на хипи движењето го сакал животот и луѓето и сонувал за подобар свет. Визионер, кој работел на исполнување на својата визија. Слободен и див. Меѓутоа, тоа се особини од кои воспоставениот поредок ужасно се плаши, дотолку што и да убие!

Горан Амбарџиев, 2007

Последниот хипик - хистерична романса

Во оваа наша ќелија, нема сожалување, нема изгрејсонце на студената празнотија што е нашата душа, нема повик кон топлиот хоризонт.

Сета убавина нè избегнува, а ние чекаме.

„Ниеден одговор самиот по себе не е одговор“

Ориентална поговорка

На 3 септември 1975, Фил Расел (Phil Russel), алијас Фил Хоуп (Phil Hope), алијас Воли Хоуп (Wally Hope), алијас Воли, се удави во сопствената повраќаница; капина, пудинг, жолч, на крајот трагично се приклевстија во душникот. Капина, пудинг, жолч, течејќи од неговата зината уста врз фините шари на украсниот килим.

Умре како исплашен, слаб и уморен човек; шест месеци порано тој беше решителен, среќен и исклучително здрав; требаше само толку кратко време за Министерството за здравство на владата на нејзиното височество да го редуцира Фил на мртовец прекриен со блујаница.

Првиот сон на кој се сеќавам е како ја држам раката на постар човек гледајќи преку убава и мирна долина - однадеш истрчува скриена лисица следена од ловечки кучиња и ловци во црвени палта јавајќи големи коњи. Човекот покажа кон долината и рече, „Она, сине мој, е местото каде што си појден.“ Наскоро го увидов тоа, јас сум лисицата!

Фил Расел, 1974.

Смртта на Фил за нас одбележа крај на една ера. Заедно со него умре и последната трошка верба која ние, наивно, ја имавме кон „системот“, последното семе на надеж дека, доколку живееме пристоен живот во рамки на општествените норми заснован на почит наместо измама, нашиот пример би можеле да го следат оние на власт. Се разбира тоа беше сон, но стварноста е заснована на илјадници соништа од минатото; беше ли толку будалесто што ние сакавме нашиот да го придодадеме кон иднината? Ако моќта на протестот беше намалена, моќта на рокот не покажуваше такво слабо срце. Веќе во средината на шеесеттите, рокенролот владееше и ниту една партиска конференција не можеше да го промени тоа. Младината го пронајде својот глас и сè повеќе бараше да биде слушнат.

Силен меѓу тие гласови беше и еден кој ветуваше нов свет, нови бои, нови димензии, ново време и нов простор. Инстант карма, и сето тоа со кркање на еден acid.

Мојот совет на луѓето денес е следниов: Ако ја сфаќате играта на животот сериозно, ако го сфаќате вашиот нервен систем сериозно, ќе ги сфаќате и вашите сегилни органи сериозно. Ако го сфаќате процесот на енергија сериозно, мора да се вклучите, фатите фреквенција и да се отпишете и станете отпадник.

Општеството беше шокирано, очајните родители се повлекуваа додека нивните сакани „трипуваа“ врз украсните килими. Хистеричните извештаи дека acid-от предизвикува сè, од горушица до целосен колапс на пристојното општество, речиси секојдневно се појавуваа во печатот. Социолозите го измислија „генерацискиот јаз“, а и кога чудакот со долга коса ќе им покажеше два прста (V-sign) и тоа исто така го сфаќаа погрешно, тоа секако беше знак за мир, но од другата страна тоа значеше „fuck off“. Во сивиот агол имавме „нормално општество“, а во rainbow аголот sex'n'drugs'n'rock'n'roll, барем така медиумите го гледаа тоа. CND (Campaign fo Nuclear Disarmament) симболот беше прифатен како амблем од постојано растечките легии на рок фанови чијашто порака за љубов и мир се ширеше како прериски оган низ целиот свет. Медиумите водени од нивната очајна потреба да етикетаат, а оттаму зафаќајќи сè што се заканува да ја надмине нивната контрола, го именуваа овој феномен „хипи“, а системот, за кој медиумите се број еден инструмент во борбата против промена, си постави задача со својот транспарентен, но сепак ефективен начин, да ја дискредитира оваа нова визија.

Во доцните шеесетти, исправното општество почна да се чувствува загрошено од она што младината сакаше да го прави; не сакаше сопствените сиви градови да бидат обоени во виножито, психоделичната револуција веќе изгледаше премногу реална и мораше да биде запрена.

Забранети беа книги, книжарници затворени. Уреди и социјални центри беа обивани, а нивните досиеја отстранети, несомнено за да бидат внесени во полициските компјутери. Андерграунд весниците и списанија пропаѓаа под тежината на официјалниот притисок, цели изложби и програми на галерии и кина беа конфискувани. Уметници, писатели, музичари и неброени незнајни хипици беа влечени низ судовите да одговараат на измислени обвиненија за корупција, непристојност, користење дроги, за сè што можеше да го замолкне нивниот глас; но ништо не можеше, сето беше премногу значајно.

Како што репресиите стануваа сè потешки, јавниот службеник „bobby“ стана познат како јавен непријател „piggy“; на реасе генерацијата и беше објавена војна, но љубовта нема да се предаде без борба.

Ние сме генерација на непристојности и бесрамности. Најугнетените луѓе во оваа држава не се црнци ниту сиромашните, туку средната класа. Тие немаат ништо против што можат да се побунат или против што можат да се борат. Ние ќе мораме да измислиме нови закони за кршење... првиот дел од јипи (yippee) програмата е да ги убиеш своите родители... сè додека не сте подготвени да ги убиете сопствените родители не сте спремни да ја промените земјава. Нашите родители се нашите први угнетувачи.

Џери Рубин, водач на јипиците (милитантни хипици), зборувајќи на Кент
Стејт универзитетот, САД.

По само еден месец од говорот на Рубин, универзитетот беше во метеж. Претежно бели-те студенти од средната класа, за да ја покажат својата спротивставеност против начинот на кој нивниот кампус и државата се водени, организираа бројни демонстрации и запалија дел од универзитетот. Органите на власта ја повикаа армијата да го „воспостави редот“, што и го направија во вистински воен стил - со убивање на четворица студенти.

Откако пукањето престана, слушнав врисици, на што се свртев и видов еден тип како клечејќи во своите раце ја држи главата на една девојка. Типот стануваше хистеричен, плачејќи, врискајќи, викајќи, „Тие ебани свињи те застрелаа“.

Студент на Кент Стејт универзитетот по пукањата.

Системот го освои првото место. Она на што Рубин не сметаше, иако историјата би требало да му биде лекција, е дека родителите по прво би биле спремни да си ги убијат децата отколку да прифатат промена.

Мајка: „Секој што во град како Кент ќе се појави со долга коса, валкани алишта или бос заслужува да биде убиен.“

Прашање: „Дали долгата коса е оправдување да се убие некој?“

Мајка: „Да. Ние мораме да ја исчистиме оваа нација, а ќе почнеме со оние кои имаат долга коса.“

Прашање: „Дали би дозволиле некој од вашите синови да биде убиен само затоа што одел бос?“

Мајка: „Да“.

Зборови на мајка по пукањата во Кент. Деновите на flower power беа завршени; свињите излегоа надвор на брстење во ливадата.

Јас сум многу горд што сум нарекуван свиња. Тоа важи за гордост, интегритет и храброст.

Роналд Реган

На крајот од шеесеттите, во западниот свет, „народот“ се врати на улиците. Сонот се вкрстуваше со кошмарот. Во Франција, владата за малку ќе беше срушена од студентите анархисти; во Холандија, Првос од конвенционалната политика направи предмет за исмејување; во Германија Бадер-Мајнхоф се одмаздуваа на државата сè уште водена од нацисти; во Америка, мирот стана поголемо прашање од војната; во Северна Ирска, католиците демонстрираа барајќи поголеми граѓански права; во Англија, колежите и универзитетите беа „окупирани“, амбасадите препаднати. Насекаде луѓето повикуваа на живот без страв, свет без војни и бараа слобода од органите на власт што тие со години ја отфрлаа како речиси непостоечка. Системот, веќе предолго, водеше сè по свое. Помеѓу самите луѓе пак, едно долго непријателство стануваше евидентно, конфликтните интереси на анархизмот и социјализмот.

На страна разликите, движењето за промена продолжи. Анархисти, социјалисти, активисти, пацифисти, работничка класа, средна класа, црни, бели - барем една работа ги обединуваше сите нив, заедничка цел, универзален фактор, споделено знаме - стариот добар рокенрол.

Во доцните шеесетти, Вудсток во Америка и Гластонбери во Британија, создадоа традиција во рок музиката што сега стана дел од нашиот начин на живот - слободните фестивали (free festivals). Слободна музика, слободен простор, слободен ум; барем така, како „си беше еднаш“, започнува приказната.

Многу од судирите помеѓу органите на власта и младинските движења во доцните шеесетти и раните седумдесетти беа попрво, општо речено, од политичка природа, левичарски платформи за општественото незадоволство, отколку анархични барања од индивидуи за правото да го живеат својот живот. Слободните фестивали беа анархистички прослави на слободата, како спротивност на социјалистичките демонстрации против угнетувањето и, како такви, на органите на власт им претставија нов проблем, како да се спречат луѓето да се забавуваат? Одговорот беше очекуван - да се прегазат.

Паркот Виндзор е една од многуте градини на Нејзиното Височество и кога хипиците го одредија како идеален простор за слободен фестивал, таа не беше „воодушевена“. Првиот Windsor Free беше разумно тивка работа и органите на власт задржаа низок профил. Следната година работите беа поинакви и непожелните гости на Кралицата беа присилно отстранети од страна на полицијата, а кралските корги (кучиња од мала велшка раса со глава налик на лисица) беа, несомнено, соодветно спокојни, слободни повторно да скитаат невознемирани. Во првите редови од судирите таа година, облечен разновидно во ништо, или во еден пар избледени фармерки и во светло украсена маица со едноставна порака „Норџ“ (надеж), беше еден Фил Расел. Тој танцуваше меѓу редовите полицајци прашувајќи, „What kind of gentle-men are you?“, или потсмевајќи се, „What kind and gentle men you are.“ Момците во сино веројатно беа луѓе, но сигурно не беа љубезни и нежни. Фил се врати од Виндзор вознемирен; тој мразеше насилство и беше згрозен од она што го виде. Љубов? Мир? Надеж? Набргу после ова за првпат се запознавме.

Многу години водевме отворена куќа, имавме простор и чувствувавме дека би требало да го делиме. Сакавме место каде што луѓето би можеле да се собираат, да работат и живеат во креативна атмосфера наместо она задушливо, свртено навнатре семејно опкружување во кое сите ние сме израснале. Беше неизбежно во еден момент да ни се вкрстат патиштата со некој како Фил.

Фил Хоуп беше насмеан, бронзен, хипи воин. Неговите очи ја имаа бојата на синото небо кое тој го сакаше, неговата уредно потшишана коса беше златна како сонцето што тој го обожуваше. Тој беше горд и чесен, анархистичен и див, замислен и поетичен. Неговите идеи беа чудна мешавина на мислењата на луѓето на кои тој им се восхитуваше и меѓу кои и живееше. Танцувачките Арапи. Кипарските селани. Благородните Ласаи. Тивките и тажни Индијанци од Северна Америка кон кои чувствуваше вистинска духовна блискост. Фил го имаше пропатувано светот и запознаено сомисленици во секое место каде што застанал, но секогаш се враќаше во Англија. Можеби беше неговата љубов за митското минато, Кралот Артур и неговите витези, кои го враќаа назад, или можеби чувствуваше исто како нас, дека вистинската промена може да биде ефектуирана единствено во местото коешто ти најмногу го сметаш за дом.

Фил можеше да зборува и зборува. Половината од она што го зборуваше се чинеше чиста фантазија, а другата половина чиста поезија. Беше надарен со необичен вид на магија. Еден ден во нашата градина, беше рано лето, изведе снежна олуја, големи бели снегулки паѓаа на тревникот меѓу маргаритките. Друг пат, пак, создаде мултивиножитно небо, се чинеше како да исекол некое виножито и ги расфрлал деловите во воздухот каде што тие висеа во необични случајни шари. Присетувајќи се сега тоа изгледа невозможно, но без разлика, можам живо да се сетам на двете прилики.

На нашата прва средба го опиша Windsor Free; ние секогаш избегнувавме фестивали, така што нашето знаење за нив беше мошне ограничено. Фил ни ја изложи историјата, а

потоа продолжи да ги расприкажува неговите идеи за иднината. Тој продолжи да ни го разоткрива она што за нас беше апсурден и смешен план. Тој сакаше да го присвои назад Стоунхенџ (место коешто тој го сметаше свето за луѓето и украдено од страна на владата) и да го направи: место за слободни фестивали, слободна музика, слободен простор, слободен ум; барем така, како „оттогаш живееја среќно засекогаш“, е како приказната продолжува.

Жално е што ништо од таа „слобода“ не беше евидентно кога ние пробавме да свириме на Стоунхенџ фестивалот десет години подоцна. Од смртта на Фил, беше наш сон дека еден ден ќе свириме на фестивалот како еден вид спомен за него. Во 1980 имавме бенд и прилика да го направиме тоа.

Нашето присуство на Стоунхенџ привлече неколку стотина панкери за кои фестивалската сцена претставуваше новина, тие пак, од своја страна, го привлекоа интересот на разни фракции за кои панкот беше исто така нешто ново. Атмосферата изгледаше опуштена и како што се смрачи, илјадници луѓе се собраа околу бината да ја слушаат ноќната музика. Одненадеж, без никаква причина, група моторџии ја нападнаа сцената велејќи дека нема да толерираат панкери на нивниот фестивал. Тоа што понатаму се случи беше едно најнасилничките и најстрашни искуства во нашиот живот. Моторџиите вооружени со шишиња, ланци и палки, парадираа околу местото злобно напаѓајќи го секој панкер што ќе им паднеше во очи. Немаше место за криење, ниту за бегане; цела вечер се трудевме да се заштитиме ние самите и останатите претрашени панкери од нивното безумно насилство. Се слушаа застрашувачки врисоци од луѓето кои беа влечени некаде во мракот за да им бидат одржани лекции по мир и љубов; беше безнадежно да се прават обиди да се спаси некој бидејќи, во мракот на ноќта, беше невозможно да се пронајдат. Во меѓувреме, собирот кој претежно беше хипи, изгубен во нејасната замагленост на нивната застонирана реалност, остана во заборава на нашата судбина.

Неколку недели подоцна, леток дистрибуиран од хипиците ги бранеше моторџиите, велејќи дека тие се анархистичка група која погрешно ги разбрала нашите мотиви, какво недоразбирање. Какви анархисти!

Ако Фил и првите Стоунхенџ фестивали беа нашето прво флертување со „вистинската“ хипи култура, ова веројатно беше нашето последно.

Хипици исполнети со илузии беа феномен на раните седумдесетти, изгубени души чиешто мозоци беа управувани повеќе од дрога и acid отколку од здрав разум. Тие, воопшто, беа здодевни луѓе, зборувајќи безврска за тоа како работите ќе „бидат“ на таков реалистичен начин како кога снегот објаснува како ќе го преживее летното сонце. Заради сите негови необични идеи, Фил се чини беше поинаков. За него, дрогата не беше нешто со помош на што откачуваш и се губиш, туку општење со стварноста од бои и надеж коишто тој активно ги внесуваше назад во светот на сивило и очај. Тој користеше дроги внимателно и креативно, не како начин за „бегство“, туку како можност за изнаоѓање „средства за бегство“.

Во многу аспекти ние никогаш не би можеле да бидеме опишани како хипици. После вообичаено малото време поминато во експериментирање, ја отфрливме употребата на дрога, бидејќи чувствувавме дека предизвикува конфузија во мислењето и воопшто се попречува во односите наместо да придонесува кон истите.

Ја отворивме нашата куќа во време кога и многумина други го правеа тоа. Таканареченото „движење на комуните“ беше природен резултат на луѓето како нас, кои самите

сакаа да создадат живот базиран на соработка, разбирање и споделување. Поединечното вдумување е една од најочигледните причини за очајниот недостиг на домови, заедничкото живеење е практичното решение за проблемот. Ако научиме да ги споделуваме нашите домови, можеби ќе научиме да го споделуваме и нашиот свет, а тоа е првиот чекор кон состојба на здраворазумност.

Куќата никогаш не беше место каде што луѓето откачуваа и се губеа, сакавме место каде што луѓето можат да наминат и сфатат дека имајќи свое слободно време и простор би можеле да создадат свои сопствени цели и причини и, најважно, свои животи. Сакавме на луѓето да им понудиме место каде што би можеле да бидат она што системот никогаш не им дозволува да бидат. Во многу аспекти ние бевме поблиску до анархистичката традиција отколку до хипи традицијата но, неизбежно, постоеше интеракција.

Ја споделувавме Филовата згаденост од „нормалното општество“, општество кое повеќе вредност ѝ дава на сопственоста отколку на луѓето, кое повеќе го цени богатството отколку мудроста. Ја поддржувавме неговата визија за свет каде што луѓето го земаат назад она што државата го украде од луѓето. Сквотирањето, како политички став, своите корени ги има во таквиот начин на размислување. Зошто мораме да плаќаме за нешто што со право е наше? Чиј свет е ова?

Можеби сквотирањето на Стоунхенџ и не беше толку лоша идеја. Фил доаѓаше во куќата со нови планови. Неговиот ентузијазам беше заразен, и конечно се сложивме да му помогнеме да го организира првиот Стоунхенџ фестивал, летен солстициј, јуни 1974.

Тогаш Кралот Артур повика со својот снажен глас: „Еве ги пред нас дивите ѕверови кои ги убија нашите предци, сега на нив јуришаме... а кога до нив ќе стигнеме јас ќе бидам оној кој пред сите други ќе ја започне борбата“.

Брут Лајамон

Со почетокот на 1974 испечативме илјадници летоци и постери за фестивалот, а Фил испрати стотици покани до разни славни личности како Папата, Војводата од Единбург, the Beatles, стјуардесите на British Airways и Хипиците од Катманду. Нема потреба да се каже дека не многу од поканетите се појавија на закажаниот датум, но Фил беше среќен што се појави една екипа од стотина разнобојни хипици.

Девет недели Фил и оние што беа подготвени јуначки да се соочат со сè повлажното лето, се грижеа за сè околу старите камени споменици, посматрани со растечка збунетост од старите, со камени лица, чувари на споменикот.

Чад од дрвата се вовлекуваше во влажниот воздух, сив чад наспроти сиви камења. Разиграни пламени ги осветлуваа седнатите раскажувачи на приказни, виножитни плискања низ рамниот предел, раскажувајќи приказни за тоа како овој оган е пален на ова место, во ова време, на нашата земја.

Нашата генерација е најдоброто масовно движење во историјата - експериментирајќи со сè во сегашната потрага по љубов и мир. Знаењето го отфрла религиозниот живот, па дури и ако нè води кон нашата смрт барем сите заедно се трудиме. Нашиот храм е звукот. Ние ги водиме нашите битки со музика. Тапани како грмотевица, чинели како молњи, пипки на електронска опрема како нуклеарни проектили на звукот. Ние имаме гитари наместо пушки

Рокенрол револуција, ден по ден, разговорите продолжуваа, дождот паѓаше и ако оваа година имаше само еден изобличен стар касетофон за слушање музика, следната година ќе сторат подобро.

На крајот, Службата за животна средина, чуварите на споменикот со камени лица, на „Волиевците од Стоунхенџ“ им доставија известување да се повлечат од државниот имот. Разновидните жители на тврдината се согласија, доколку органите на власт интервенираат, да се одзиваат само на името Воли; името потекнуваше од изгубено куче, многу бараано после Isle of Wight Festival многу години порано. Многуге апсурдни и смешни судски покани против Фил Воли, Сид Воли, Крис Воли итн. придонесоа многу кон сцената на апсурдното судење што следеше во Лондонскиот суд.

Владините испитувања постојано се искористувани за наведување на јавноста да мисли дека нешто позитивно се прави околу ситуации каде што е забележано дека системот застранува. Овие симболични гестови им дозволуваат на органите на власт да извршуваат свирепи злосторства врз луѓето без навистина да се плашат од репресалии. Тактиката е употребувана во случаи на воени и полициски прекршувања во Белфаст, Брикстон итн.; прекршувања во врска со животната средина како што се смртоносните изливања на радијација од атомските централи како Виндскејл во Кумбрија; присилно стекнување општествени позиции, службена кражба на земја за автопати, аеродроми и повеќе атомски централи, кои веројатно сите се дел од владините планови за случај на нуклеарна војна наместо за удобноста и практичноста на народот; други „грешки“, како корумпираноста на владини функционери, малтретирањето и злоупотребувањето на затвореници и пациенти во менталните болници, насилството на учители во училиштата, вушност, секогаш кога органите на власт имаат потреба да ги прикријат своите активности.

Оние во владата се совршено свесни дека тие и органите на власт на коишто тие им дале моќ, секојдневно извршуваат злосторства врз јавноста, а сепак, освен ако не се откриени од таа иста јавност, која со право би можела да се плаши за своето добро, ништо не се презема.

Во случаи каде што јавноста станува свесна за непростливото однесување на органите на власта, владата покренува сопствена истрага да го „испита“ проблемот. Нешто „изгледа“ дека се случува и лековерното, молчеливо, насилно мнозинство е задоволено верувајќи дека „правдата е задоволена“. Сепак, суровиот факт е дека владата нема да направи ништо освен што ќе напише и испечати неколку Бели книги коишто ретко некој ќе ги прочита и на кои никој нема да обрне внимание. Во меѓувреме, јавните злосторства продолжуваат непречено.

Воли Хоуп од Виндзор се врати помодрен и потиштен. Уште еднаш тој танцуваше помеѓу момците во сино напразно обидувајќи се да ги смири со неговиот хумор и неговата љубов - беше претепан за неговиот труд.

„Видов како полицијата влече едно младо момче удирајќи го и клоцајќи го. Видов како удираат бремена жена во стомакот и мало дете по лицето. А околу, полицијата само соборуваше луѓе. Се доближив до еден полицаец кој штотуку и ги искрши забите на една жена и го прашав зошто го стори тоа, ми одговори да се чистам доколку не сакам и јас да го добијам истото. Подоцна и го добив.“ На Флит стрит многу му се допадна сево ова, немајќи некои непријатни убиства, силувања, војни или „природни“ катастрофи кои

повеќе би им одговарале, Волиевците, со нивниот водач Фил Воли Хоуп, станаа овонеделните ѕвезди за „еднократна употреба“. Насмеаните херои секојдневно се појавуваа на страниците на весниците, покажувајќи реасе знаци и пропагирајќи ја моќта на љубовта, веднаш до цицките и газовите за тој ден, стара порака во нов амбиент.

Губејќи ја парницата и добивајќи наредба за неодожно напуштање на земјата, Воли Хоуп воодушевено и радосно ја напушти судницата за да се соочи со новинарите изјавувајќи, „Победивме, ние победивме. Сите нè сакаат, ние победивме“. Сите беа, ако не заљубени во Воли, сигурно збунети од него и неговата изјава. Седно, ден или два, Валиевците беа добра вест. На некој начин тие и победија, продолжија понатаму, а секогаш има следна година и традицијата беше родена. На некој начин тие и победија, но системот не сака од него да прават будала; традицијата сега стана еден од единствените годишни големи фестивали. Значи, на некој начин победија, но Воли Хоуп стави трн во околото на системот, а системот нема да дозволи повторно да се извлече со тоа.

Волиевците кои отстапуваа од Стоунхенџ се преселија во Виндзор. Таа година фестивалот привлече најмногу луѓе. Десетици илјади луѓе дојдоа да се погрижат Нејзиното Кралско Височество да остане невесела, а таа, за возврат, чекаше маскирана во силно полициско присуство. Уште од самиот почеток тензиите помеѓу двете фракции беа очигледни. На крајот, ситуацијата ескалира кога полицијата во раното утро презема злобен напад врз заспаните посетители на фестивалот. Стотици луѓе беа повредени од страна на полицијата која небирајќи, брутално ги соборуваше сите несреќни што ќе ѝ застане на патот. Луѓе беа изнесувани надвор од своите шатори за да им биде послужен доручек од чизми и малтретирање. Хипиците кои протестираа беа довлекувани во Црните Марици, за да бидат навредувани, застрашувани, тепани и обвинети.

Медиумите се преправаа дека се шокирани, а владата нареди јавна истрага. Но ниту едното ниту другото не помогна многу за подобрување на состојбата на стотиците повредени луѓе.

После забавата Воли Хоуп не постоеше. Малку по малку, учевме. Деновите на flower power беа завршени, свињите беа излезени на брстење во ливадата. Нашите родители, или нивните јавни слуги, се нашите први угнетувачи. Маргаритките беа изедени. Кошмарот стануваше реалност.

Каде се денес многуте моќни племиња на нашиот народ? Тие исчезнаа пред алчноста и угнетувањето на Белиот човек, како снег пред летното сонце.

Индијански поглавар.

Работите изгледа значајно не се менуваат. Требаше да знаеме. Малку по малку, учевме.

Зимата, истата таа година, Воли почна да работи на вториот Стоунхенџ фестивал; постери, летоци, покани. Овој пат го имаше сомнителниот успех на првиот фестивал по кој можеше да се води, така што работата беше полесна. Пораките пренесувани од уста на уста отсекогаш биле моќен инструмент на андергаундот, а луѓето веќе зборуваа што ќе направат за фестивалот да успее.

Воли, поголемиот дел од првите два месеци 1975 ги помина делејќи летоци во и околу Лондон. Облечен во неговата „борбена униформа“, бизарен микс на средноисточна воена опрема и шкотски тартани, возејќи го неговиот автомобил украсен во бои на виножито

кој на кровот имаше приврзан индијански вигвам во оригинална големина, тој беше забележителна и шарена појава, појава која оние посивите од него, во изглед и мислење, сигурно не би ја промашиле. Во мај, тој ја напушти нашата куќа заминувајќи за Кронвол; направивме сè што можевме за да се подготвиме за фестивалот и Воли сакаше да се одмори во неговиот вигвам до неговиот почеток. Денот на неговото заминување беше исклучително жежок; седевме во градината пиејќи чај додека Воли, славејќи го и фалејќи го златното сонце, ни пееше серенади нам и на него, во еден див перформанс на неговите племенски тапани. Беше здрав, весел и убеден дека овој пат повторно ќе победи.

Како што автомобилот обоен во виножито се оддалечуваше од нашата куќа, Воли се провере низ прозорот и испушти страшен крик, нешто помеѓу индијански воен извик и зборовите „freedom and peace“, но беше премногу далеку за да може точно да се разбере. Следниот пат кога го видовме, околу еден месец подоцна, беше изгубил многу од својата тежина, неговата кожа беше бела и непријатно надуена, беше пропаднат, нервозен и речиси неспособен за говор. Седеше со главата обесена на градите, неговиот јазик исплазен преку усните како да сака да го пронајде лицето на кое претходно му припаѓал. Неговите очи исполнети со солзи беа матни и мртви, потонати, во неговиот череп како во некоја чудна маска за Денот на вештерките. Неговите раце постојано се тресеа на начин на кој се тресат рацете на старците во ладен зимски ден. Сонцето што тој го обожуваше за него беше зајдено, не беше способен да ги издржи неговата светлина или топлина. Одвремени навреме ќе фрлеше болен, безволен поглед околу оградената со ѕид градина во која седевме. Понекогаш нашите очи ќе ги следеа неговите и секогаш се сретнуваа со други уште позлокобни очи кои нè гледаа преку совршените линии на грижливо поткастрините зелени тревници. Воли Хоуп беше затвореник во една од психијатриските болници на Нејзиното Височество, човек без иднина освен нивната. Овојпат, тој не победуваше.

Неколку дена откако Воли нè напушти, тој беше уапсен за поседување три таблети acid. Полицијата монтирала рација во куќата во која Воли застанал да ја помине ноќта, велејќи дека бара воен дезертер. Туку така, додека го барале воениот дезертер решиле, без никаква причина, да погледнат во џебовите од палтото на Воли. Се разбира, тие не го забележале во виножито обоениот автомобил паркиран надвор, ниту пак биле свесни за фактот дека сопственикот на тоа палто е насмеаниот хипик анархист кој само една година претходно толку многу ги исмеа судовите, или пак дека тоа е истиот раскошен лик кој само неколку денови претходно делел летоци за Стоунхенџ 2 по улиците на Лондон. Полицијата не забележува такви работи; најпосле, нивната работа е да фаќаат измислени воени дезертери.

Додека повеќето луѓе би биле само наголемо мафтани наоколу со изречена мала парична казна, на Воли не му беше дозволена кауција и беше задржан во притвор. Му беше одбиено користењето на телефон или материјали за пишување писма, така што немаше начин да ги извести луѓето надвор за она што му се случило. Луѓето од куќата во којашто беше уапсен не сторија ништо да му помогнат, веројатно затоа што се плашеле од сличен третман од страна на властите. Тој беше сам и безнадежно лошо подготвен за она што ќе му се случи.

После неколку дена во затвор, на прозивката тој се појавил облечен во пижами велејќи дека затворската облека, којашто задолжително морал да ја носи, му предизвикува црвенило и чешање на кожата. Наместо да го предложи едноставното решение и да му дозволи да ја носи сопствената облека, управникот, очигледно експерт за медицински пра-

шања, го пратил да го посети затворскиот доктор, кој со својата бескрајна мудрост, немал никакви проблеми во дијагностицирање на проблемот како „шизофренија“.

Само бидејќи велат дека си параноичен, не значи дека не те следат.

Непознат хипи мудрец.

Уште од почетокот на историјата, менталната болест претставува моќно политичко оружје против оние кои бараат, или дејствуваат кон, општествена промена. Многу од дефинициите за „лудило“ се лажни пронајодци со помош на кои оние на власт можат да ги исфрлат од игра оние кои се осмелуваат да ја предизвикаат нивната реалност. Термините како шизофренија, невротичар и параноик, значат само нешто повеќе од она што одредена, или не толку одредена, индивидуа избира да значат. Не постојат физички докази за која било од овие „болести“; дефинициите се разликуваат од психијатар до психијатар и во зависност од она што се смета непожелно или субверзивно, се сосема различни од една до друга земја. Поради овие различни стандарди, шансите за некој да биде дијагностициран како шизофреник во Америка се далеку поголеми отколку во Британија, а ова навело еден психијатар да предложи дека најдобриот лек за повеќето ментални пациенти во Америка би бил да фатат лет за Британија. Етикетата „ментална болест“ е метод на справување со индивидуи, од несакани роднини до општествени критичари, кои, преку неприфаќање на условите што им се наметнати од страна на други, се гледаат како „неволји“ и „предизвикувачи на проблеми“.

Делата на психолозите, особено на Фројд, Јунг и школата на перверзници што ги следи нивните учења, преку изолирање на „состојбите на умот“ и дефинирајќи некои од нив како „состојби на лудило“, ги исклучија сите видови на можен развој на тоа како ја гледаме, или би можеле да ја гледаме, нашата стварност. Дозволувајќи им на луѓето да учат од своите искуства на таканареченото „лудило“, наместо да ги казнуваат за тоа, би можеле да се изнајдат нови радикални начини на мислење, да се создадат нови перспективи и да се достигнат нови хоризонти. Како поинаку се развил човековиот ум? Речиси сите големи напредоци во општеството се остварени од луѓе кои биле критикувани, исмевани и често казнувани во своето време, само години по нивната смрт да бидат славени како „големи мислителци“. Како што менталното и физичкото сè повеќе постануваат контролирани со дроги и хируршки зафати, сè повеќе се доближуваме до свет на хакирани и хемиски процесирани Господа и Госпоѓи. Нормални, чија единствена цел во животот ќе биде безумно да му служат на системот; прогресот ќе застане и умоебачите ќе ја добијат нивната војна против човечкиот дух.

Еднаш означен „луд“, пациентот може да биде подложен на цел спектар од страшни измачувања учтиво препорачани од страна на Националната служба за здравствена заштита како „лекови“. Врзувани се во колани и узди, лудачки кошули, така што нивните тела се повредуваат, а нивните духови кршат. Заклучувани се во ќелии изолирани од секаков звук, така што звукот на нивното сопствено срце и мирисот на нивните сопствени гомна ги скротува во пасивни животни. Присилени се да земаат дроги кои ги претвораат во млитавци налик работи. Една од вообичаените контраиндикации на долгорочниот третман со овие дроги е страшното отекување на јазикот; единствениот ефективен лек е хируршки - јазикот се пресекува - каков добар начин да се замолчи пророк? Подложени се на електрични шокови на главата коишто предизвикуваат дезориентација и губење

на меморијата. Електроконвулзивната терапија (ЕКТ) е идеја посвоена од кланиците каде што, пред да им се пресечат грлата, свињите се онесвестувани со идентичен третман - ЕКТ е примитивна форма на казна која повеќе се должи на традицијата на ловците на вештерки отколку на научната традиција. Врвниот „лек“, *tour de force* на психијатриската професија, е лоботомијата. Жртвите на оваа срамотна практична шега се прободуваат со ножеви во главата кои случајно се мафтаат така што тој дел од мозокот се редуцира на мелено месо.

Хирургите кои ја изведуваат оваа операција немаат точна претстава што навистина прават; мозокот е крајно деликатен орган за кој многу малку се знае, сепак овие касапи се сметаат квалификувани да брцаат ножеви во главите на луѓето со верување дека изведуваат „научна служба“. Пациентите кои се постојано подложни на овој третман умираат од него; оние кои нема да умрат никогаш не можат да се надеваат дека ќе се опорават од состојбата на безумност која намерно им била наметната.

Одвратни експерименти секојдневно се изведувани врз животни и луѓе во името на „медицинскиот напредок“; не може да се каже колку нови ужасни начини на третман се смислуваат за нас во овој момент во илјадниците лаборатории низ земјата. Во нацистичка Германија, затворениците во логорите на смртта биле користени од страна на фармацевтските индустрии како „заморчиња“ за испробување на нови производи. Денес, компаниите, од кои некои се токму истите, користат затвореници во затворите и болниците за истите цели.

Менталните пациенти постојано се подложни на незнаењето од страна на државата и јавноста, па оттаму, како такви, веројатно се најугнетените луѓе во светот. Во секое општество постојат илјадници и илјадници луѓе кои се затворени во лудници единствено затоа што ги доведувале во прашање наметнатите вредности; дисиденти отфрлени со ознаката на лудило и замолчени, често засекогаш, со помош на лекот.

На Воли му беа препишани масивни дози од лекот наречен ларгактил што тој беше присилен, често и насилно, да го зема. Лековите како ларгактил се нашироко користени не само во менталните болници, туку исто и во затворите каде што „официјално“ нивната употреба не е дозволена. „Третманот“ на затворскиот доктор за „шизофренија“ го редуцира Воли до состојба на беспомошност, а до времето кога тој беше повторно довлечкан на суд, тој беше физички и ментално толку заробен во лудачката кошула предизвикна од лекарствата, што тој беше целосно неспособен да разбере што се случува, а да не стане збор за каков било облик на одбрана на себеси.

Кога конечно добивме писмо од Воли, речиси неразбирливо писмо кое изгледаше како да е напишано од страна на петгодишно дете, тој беше префрлен од затворот, воден преку судовите каде што беше „пресечен“ според Законот за ментално здравје од 1959, и предаден, на неодредено време, на ментална болница.

Присилната хоспитализација е метод со помош на кој властите можат да затворат секого кого двајца доктори се подготвени да го прогласат „луд“. Се разбира, не е тешко да се пронајдат двајца волни доктори, бидејќи затворите се полни со опасни касапи кои, потонати на дното од својата професија, се спремни да служат.

Еднаш хоспитализиран, пациентот ги губи сите „нормални“ човекови права, може да се третира на кој било начин кој докторите го сметаат за погоден, а бидејќи жалбата против судската одлука е речиси невозможна, пациентот нема никаква шанса да биде отпуштен сè додека не се прогласи „излечен“ од страна на истите доктори.

Неодамна Британија беше принудена од страна на Европскиот суд за човекови права да им го овозможи на пациентите и затворениците правото на жалба против принудната хоспитализација. Иако ова се чини како подобрување на она што постоеше во времето на Воли, пациентите сè уште треба да чекаат шест месеци пред жалбата да биде разгледана, за кое време, како во случајот на Воли, тие се склони да бидат толку онеспособени од третманот што го добиваат, со што би било невозможно за нив да се справат со процедурата на поднесување жалба.

Хоспитализирањето ѝ овозможува на државата да собере кого било од улиците и да го притвори, на неодредено, без никакво извршено криминално дело; ѝ овозможува на државата, според законот, да измачува и осакатува затвореници без да се плаши од јавно изложување.

Присилното хоспитализирање е последното оружје на нашата угнетувачка држава, мрачен потсетник на границите до кои системот е подготвен да оди во контролата на индивидуата. Како што бомбата е закана за заедницата, хоспитализирањето го нарушува концептот на „човекови права“ со неговата директна закана кон слободата на личната мисла и делување.

Кога слушнавме за судбината на Воли, бевме убедени дека таквото искуство ќе го уништи; некои од нас навистина беа убедени дека властите имаат намера да го уништат. Неизбежно, бевме убедувани од нашите либерални познаници дека сме само „параноични во врска со намерите на државата“; истите тие либерали го велат истото за сите ужаси на модерното технолошко општество, од бомбите до компјутерските системи, дека се плашат да се спротивстават внатре тоа општество и внатре нив самите. Параноични или не, ние преземавме напори, најпрвин легално, потоа, илегално, за ослободување на Воли. Сите наши обиди беа неуспешни.

Поминавме денови на телефон контактирајќи луѓе кои мислевме дека можат да ни помогнат или да нè посветуваат. Најкорисната и најсочувствителна помош дојде од организации како Release и BIT, андерграунд групи, некои од кои и денес сè уште делуваат помагајќи им на луѓето околу разновидни проблеми, од домување до апсење. Критичарите на „хипи генерацијата“ ќе сторат добро доколку се потсетат дека мнозинството од тие организации, плус алтернативните книжарници, печатарските здруженија, food шоповите, кафулињата, концертните собиришта итн..., сè уште се водени, во корист на сите нас, од истите хипици; можеби стари, но заради огромните напори кои многу од нив ги направиле за „на надежта да и дадат шанса“, не и здодевни.

Увидовме дека жалбата е невозможна и сфативме, во секој случај, дека запазувањето на „нормалната“ процедура би можело да трае со месеци, а дотогаш сметавме дека ќе биде предоцна. Најмивме адвокат да го застапува Воли, но болницата направи невозможно тој да го контактира Воли; писмата никогаш не поминаа, а телефонските повици се покажаа бесцелни. „Пациентот“ секогаш се одмараше, а пораките му беа неточно пренесувани.

Кога се обидовме да го посетиме Воли во болницата, ни беше кажано дека единствено неговите блиски роднини можат да го видат. Неговиот татко беше починат, а неговата мајка и неговата сестра, од кои ниедна не сакаше да има нешто со него, беа во странство. Коцкајќи се на шансата дека персоналот знае малку за неговото семејство, една од нас, претставувајќи се како сестра на Воли, конечно доби пристап до болницата. Целта на посетата, освен едноставната желба да се види Воли, беше да се испланира начин или

да се киднапира за да биде однесен некаде каде што ќе може да се опорави од тешкото премрежие.

Во нашата втора посета, двајца од нас можеа да го видат без да предизвикаат сомневање. Се надевавме да го финализираме нашиот план за киднапирање, но го најдовме во толку лоша состојба така што одлучивме дека би било штетно за него да ги презема движењата кои ги планиравме.

Она што никој од нас не го сфати во тоа време, беше дека неговата состојба е директен резултат од „третманот“ што му беше припишан, а не „симптоми“ на ментална болест. Тажните полулуѓе што можат да се видат преку оградата како се влечкаат во која било ментална болница се такви не поради болеста што наводно ја имаат, туку поради лекарствата на кои се подложни. Општествениот стереотип на лудакот во сив мантил е бескусно искривоколчување кое повеќе прилега на некој филм од Б продукција отколку на цивилизирано општество. Стереотипот е наметнат, хируршки или хемиски, од страна на небрежниот систем, врз „пациентот“ чијашто „моронска и безживотна појава“ е искористена, од истиот систем, за да се „докаже“ неговата болест.

Од неговиот прием во болница, Воли примаше пилули за „лекување на неговата болест,“ и инјекции како противмерка на контраиндикациите на пилулите. Природно, тој ги ставаше пилулите под својот јазик и подоцна ги плукаше. Инјекциите беа неизбежни, болничките техничари беа повеќето мажи и појаки од Воли, така што љубезните одбивања не беа од многу корист, но во секој случај, бидејќи беа наменети да ги лечат контраиндикациите тие и не беа толку важни. Она што ниту тој ниту ние го знаевме, беше дека болничкиот персонал намерно го лажел за тоа кој лек е кој. Резултатот беше инјекциите, од лекот наречен флуфеназин, од кои тој добиваше дози многу поголеми од оние препорачани од страна на производителите, создаваа сè поголеми сериозни контраиндикации коишто не беа третирани. Требаше да биде очигледно за персоналот дека нешто не е во ред, требаше да сфатат дека Воли ги плука пилулите, но тоа, после сè, беше дел од нивниот „лек“ - тој беше претворан во безумен морон.

Во меѓувреме, се случи Стоунхенџ 2. Оваа година се појавија илјадници луѓе и околу две недели властите не можеа да ги запрат веселбите. Логорски огнови, шатори и вигвами, бесплатни тезги со храна, бини и бендови, музика и магија. Знамиња се вееја и змаеви летаа. Голи деца играа во шумата, минијатурни Робин Худови славејќи ја материјалната сиромашност. Кучињата формираа завивачки глутници кои возбудено крадеа дрвени стапови од безбројните купишта со дрва, а потоа се препираа околу нив во испреплетени и тркалезни снопови од крзно. Два ата беа заврзани за дрво и тивко ги гледаа веселбите преку ишараното светло коешто играше преку нивните тела. Стари забрадени типови клечеа потпрени на корењата од дрвјата мрmoreјќи молитви на нивните лични богови. Мали групи на луѓе беа собрани околу напуфканите огнови на кој крчкаа тенцериња и се печеше леб, додека многуте богати мириси се мешаа низ топлиот воздух. Групи од силни луѓе одеа во потрага по дрва и вода секогаш придружувани од страна на расмеани деца. Се пееше и танцуваше насекаде. Индијанските флаути испуштаа силни музички звуци заедно со сеприсутните песни на птиците. Ритамот на тапаните одекнуваше над тапите удари на секирата врз дрвото. Старите пријатели сретнуваа нови, раце се допираа, тела испреплетуваа, умови прошируваа и, на едно мало место на нашата планета, љубовта и мирот станаа реалност. Само десет милји подалеку, Воли Хоуп, човекот чијашто визија

и тешка работа ја направија таа реалност можна, беше пумпан со отрови во мракот на болничката ќелија.

Неколку дена откако последната личност го напушти фестивалот, Воли, без предупредување, беше ослободен. Големиот човек, бронзениот хипи воин кој постојано ја одржуваше смеата на неговиот фестивал, сега, под влијание на нивните лекови, на нивните сиви улици се појави како нервозен и неразбирлив пропаднат човек.

На Воли му беа потребни два дена да го доведе својот виножитно обоен автомобил од болницата до нашата куќа. Седумдесет милји за два дена, два дена на ужас. Се сметаше себеси неспособен да вози и најмала релација, и мораше да застанува со часови за да ја поврати својата самоверба. Никој не знаеше за неговото ослободување, а можеби за да поврати малку достоинство за себеси, тој беше одлучен да го изведе сам. Кога конечно пристигна во нашата куќа тој беше во многу полоша состојба отколку кога ние го видовме во болницата; едвај можеше да оди и дури и наједноставните задачи беа невозможни за него. Тешко е да се поверува дека воопшто бил во можност да ги извози тие седумдесет милји. Оваа бледа сенка од човек кој некогаш го познававме сега не можеше да поднесе да седи на сонце, неговото лице и раце ќе се надуваа во изопачен неред. Сонцето кое некогаш го обожуваше сега стана мрак за него. Навечер ќе легнеше во својот кревет и ќе плачеше; тивки, очајни липања што траеја до зорите, кога конечно ќе заспиеше. Се чинеше дека ништо не ѝ помага на неговата патетична состојба. Се обидовме да го научиме да оди повторно како што треба, но тој не можеше да се координира а неговата лева рака се мафташе напред со неговата лева нога, десната со десната. Некогаш можевме да се смееме на тоа, но смеата секогаш завршуваше со солзи. Не можевме да разбереме и бевме уплашени.

Конечно, во очај, го однесовме Воли кај нашиот доктор пријател кој ја дијагностицираше неговата состојба како „хронична дискинеза“, болест предизвикана од преголеми дози на флуфеназин и слични лекови. Воли беше претворен во зелка, уште полошо во неизлечива зелка.

Малку по малку, остварувањето по кое тој беше осуден да живее во полусвет на идиотизам предизвикан од лекови го пронајде својот пат до она што беше останато од мозокот на Воли. На 3 септември 1975, неможејќи да се соочи со уште еден ден, можеби надевајќи се дека смртта може да му понуди повеќе од она што му остана од животот, Воли Хоуп се предозира со пилули за спиење и се удави во повраќаницата предизвикана од нив.

Во релативно краткото време што го имаме на земјата веројатно имаме контакт со илјадници луѓе со кои споделуваме нешто повеќе од половина насмевка и учтива конверзација. Среќни сме доколку помеѓу тие илјадници лица некое ни одговори со нешто повеќе од предвидливите формалности. Вистинските пријатели се ретки, вистинското разбирање меѓу луѓето е тешко да се оствари, а кога ќе се оствари тоа е најскапоценото човеково искуство.

Јас сум среќен што сум дел од група на луѓе кои ги сметам за пријатели и со кои можам да споделувам чувство на реалност и да работам кон заедничка визија на иднината. Сум сретнал многу луѓе чија единствена цел, поради нивниот цинизам и недостаток на кауза, се чини дека е да ги спречат луѓето како нас да изразат сопствена смисла на нашите сопствени животи; ги гледам тие луѓе како темни сенки кои нашиот свет го прават безбоен.

Воли беше гениј, не можам да се преправам дека целосно го сакав, тој бараше далеку премногу за да биде сакан, но јас го сакав. Тој беше најразнобојниот карактер што кога било сум го сретнал, личност која имаше длабоко чувство за судбина и кој немаше никаков страв да ја следи. Ако пријателите се ретки, луѓето како Воли се навистина многу многу ретки. Не мислам дека некогаш повторно ќе сретнам некого како него; тој беше магичен, мистичен визионер кој ми демонстрираше повеќе за значењето на животот отколку сите сиви „никои и ништо“ кои некогаш постоеле можат да се надеваат да сторат. Воли беше индивидуа, чиста енергија, големо сјајно сребрено светло што свети во темнината, кој поради тоа што беше фин, нежен и полн со љубов, од страна на тие сиви луѓе, беше виден како закана, закана што тие сметаа дека треба да биде уништена.

Воли не беше луд, ниту ненормален, ниту чукнат, тој беше човечко суштество кое не сакаше да го прифати сивиот свет за кој ни велат дека е сè што треба да очекуваме во животот. Тој сакаше повеќе и се зададе да го добие тоа. Тој не сфаќаше зошто мораме да живееме како непријатели еден на друг. Тој веруваше, како и многумина анархисти, дека луѓето се во основа фини и добри и дека рестрикциите и ограничувањата кои им се наметнати, често насилно, од страна на небрежниот систем, се тие кои создаваат зло.

Какво зло освен доброто измачувано со својата сопствена глад и жед.

Фил Расел, 1974.

Воли Хоуп ги поседуваше и силата и храброста на сопствените убедувања, но како и нас тој беше безнадежно лошо информиран за работењето на државата. Тој го бараше правото да го живее својот живот и беше соочен со безмилосно спротивставување. Тој беше убиен од страна на систем кој верува дека „знае што е најдобро“. Токму тој систем и стотици како него, се оние кои угнетуваат милиони луѓе низ светот. Левичарско угнетување во Полска или десничарско во Ирска, која е разликата?

Затворите и болниците на светот се полни со луѓе чиј единствен грев е несогласувањето со прифатените „норми“ на државата во која живеат. Руските дисиденти се американски херои, американските дисиденти се руски херои; котелот едноставно станува сè поцрн. За да се порази угнетувачот, мора да ги научиме неговите начини, инаку сме осудени, како Воли, да бидеме замолчени од неговата тупаница.

Воли мирот и креативноста ги гледаше како алтернативи на војната и уништувањето. Тој беше анархист, пацифист и пред сè, индивидуалист, но заради времето во кој тој наивно живееше, и невинно умре, тој беше наречен „хипик“.

Во кралскиот суд, полицискиот службеник одговорен за истрагата на смртта на Воли го отфрли со една саркастична реченица, „Тој мислеше дека е Исус Христос“. Воли сигурно не се гледаше себеси во такво светло, но судејќи според начинот на кој државата се справуваше со него, тие го гледаа на тој начин. Истиот инспектор тврдеше дека детално го интервјуирал секого кој имал контакт со Воли од времето на неговото апсење до времето на неговата смрт. Иако го посетивме Воли на двапати во болницата, а подоцна тој престојуваше кај нас околу две недели, овој чувар на законот ниту еднаш не стапи во контакт со нас. Неколкуче сведоци кои беа повикани беа очигледно внимателно избрани да „ја следат официјалната линија“. Меѓу нив беше и еден од докторите кој беше одговорен за лекувањето на Воли. Во текот на целата своја изјава кажуваеше лага по лага, а потоа,

наместо да биде подложен на можниот срам од вкрстеното испитување, беше потсетен од страна на судијата дека не смее да го пропушти возот (клим, клим, намиг, намиг).

Судот донесе пресуда за самоубиство без никаква поврзаност со ужасното лекување кое беше директната причина за тоа. Ние гласно протестиравме од заднината на судницата, а сивите луѓе на нашите приговори едноставно одговорија со подбивна насмевка.

Смртта на Воли и измамничкиот начин на кој властите ја третираа, нè наведе следната година да ја минеме во наша сопствена истрага за она што точно се случи откако тој нè напушти тој топол мајски ден. Нашите испитувања нè уверија дека она што се случи не беше несреќа. Државата имала намера да го уништи духот на Воли, ако не неговиот живот, бидејќи тој беше закана, бестрашна закана која тие се надеваа дека ќе ја уништат без многу ризик од навлегување во неволји.

Приказната беше кошмарна мрежа на измама, корупција и суровост. Воли беше третиран со целосно непочитување од страна на полицијата која го уапси, судот кој го осуди и затворот и болницата во кои тој беше заробен. Нашите истражувања нè одведоа далеку од случајот на Воли; како што настојувавме да ја пронајдеме вистината во секоја ситуација, пред нас се појавуваа безбројни нови траги и насоки за следење. Бевме повлечени сè подлабоко и подлабоко во свет на лаги, насилство, алчност и страв. Никој од нас не беше подготвен за она што го откривме, светот почна да се чини како многу мало, темно место.

Пронајдовме докази за прикриени убиства, за врски меѓу полицијата и разни банди, за погрешни апсења и притвори врз фалсификувани обвиненија и лажни докази. Дознавме за ужасни злоупотреби, физички и ментални, на затвореници во затворите и менталните болници; доктори кои свесно препишуваат дози кои се еднакви на отров, кои не биле способни да ги видат нанесените повреди; по барање на службениците на Нејзиното Височество се бара од управниците и полицијата којашто ги испитува затворениците да ги удираат во делот од телото под главата, каде што повредите не можат да се видат од роднините кои доаѓаат во посета. Дознавме за управници кои, за побрзо да им мине денот, ги пуштале затворениците едни против други и кои правеле „добри услуги“ за возврат добивајќи материјални и сексуални услуги. Дознавме за сестри во менталните болници кои намерно им давале погрешни лекови на пациентите „само за да видат што ќе се случи“; кои за противење, ги врзувале пациентите за нивните кревети и ги измачувале. Официјалната линија, дека целта на затворите е „реформа“, а на менталните болници „излекување“, е целосна измама – целта е „казна“; сурово и едноставно – казна.

Надвор од светот на полицијата, судовите, затворите и лудниците, бевме соочени со можеби уште погадниот надворешен свет. Во овој свет, почитувани луѓе, паметни и безбедни, работат, од ден за ден, на одржување на лагата. Тие знаат за злоупотребата и суровоста, тие знаат за нечесноста и корупцијата, тие знаат за целосната лажност на реалноста во која живеат, но не се осмелуваат да тргнат против неа бидејќи, имајќи инвестирано толку многу од своите животи во неа, тие би се свртеле против самите себе, затоа молчат – тивкото, насилно мнозинство.

Под сјајните површини на уредно исчешланите коси и порабената облека, полираните автомобили и светнатите мијалници, пабовите во петок и одвреме-навреме црква во недела, добро планираното семејство и уште подобро планираната иднина, богатството и сигурноста, моќта и славата, се „вистинските“ фашисти. Тие знаат, но продолжуваат да молчат.

Најпрвин дојдоа по Евреите, а јас не се побунив - бидејќи не бев Евреин. Потоа дојдоа по комунистите, а јас не се побунив – бидејќи не бев комунист. Потоа дојдоа по синдикалците, а јас не се побунив – бидејќи не бев синдикалец. Потоа дојдоа по мене – и немаше никој да се побуни за мене.

Мартин Нимелер, жртва на нацистите.

Тие молчат кога прозорците на куќата отспротива се разбиени, ѕидовите испишани со расистички навреди. Молчаливи се кога навечер ќе ги чујат чекорите, траскањата врати и липањето на оние внатре. Сега, можеби, шепот, најтивкиот шепот, „Тие се Евреи знаеш“ - или католици, Индијанци, Пакистанци, Индијци, Арапи, Кинези, Ирци, Цигани, педери, инвалиди, или која било малцинска група, во кое било општество, каде било – тие го прошепнуваат само еднаш пред топлината на покривачот од пердуви да ја ублажи нивната речиси случајна вина. Повторно молчаливи додека слушаат како ги водат во темнината. Молчаливи, додека низ студот на утринската магла, го слушаат заминувањето на каминоните за стока. А кога ќе слушнат за јамите полни мртви, за справите за мачење, за печките, за илјадниците мртви и илјадниците што умираат – тие продолжуваат да молчат. Бидејќи сигурноста е нивниот бог, а повинувањето неговата љубовница, тие продолжуваат да молчат. Во лице на сите докази, кон сè што знаат, тие продолжуваат да молчат, бидејќи конвенцијата наложува да го прават тоа. Молчењето, сигурноста, повинувањето и конвенциите – корени на фашизмот. Нивното молчење е нивниот дел од насилството, голем и моќен, молчалив глас на одобрување – гласот на фашизмот.

Националниот фронт или Движењето за Британија не се тие кои ја претставуваат десничарската закана; тие, како и диносаурсот, се само тела без мозок и заради тоа ќе исчезнат. „Јавноста“ и нејзината подготвеност да се повине пред авторитетот е онаа која претставува „вистинска“ фашистичка закана. Фашизмот е исто онолку во срцата на луѓето колку и во умовите на нивните водачи.

Гласовите на молчењето, во одредени моменти, го правеа нашето истражување речиси невозможно. Големото мнозинство беа премногу загрижени за својата сопствена сигурност за да ризикуваат да ги вознемират властите кажувајќи ни што знаат. Тие знаеја а ние знаевме дека тие знаат, но тоа не менуваше ништо – тие продолжија да молчат.

Од огромните купишта документација што ја собравме преку нашите исражувања, составивме голема книга за животот и смртта на Воли Хоуп. Во текот на истражувањата добивме смртни закани од разни извори и бевме посетени неколку пати од страна на полицијата која ни даваше до знаење дека знаат што ние знаеме и дека сакаат да... продолжиме да молчине.

Се чувствувавме сами и ранливи. Конечно нашите нерви попустија и едно убаво пролетно утро, една и половина година од смртта на Воли, ја фрливме книгата и речиси целата документација во еден голем оган гледајќи ги пламените јазици во совршено синото небо. Фил Расел беше мртов.

Бидејќи речиси сета документација што ја имавме за Фил беше изгорена, овој напис е во голема мера напишан по сеќавање. Како резултат, некои од фините детали како точните периоди на време итн., можат да бидат по малку неточни. Остатокот од приказната е вистинит и точен.

Низ „хипи ерата“ ја браневме каузата на мирот, некои од нас беа на првите маршови на CND и, со тага, посматраа како движењето се поткопува со политичка алчност. Низ

„drop out and cop out“ периодот се држевме до верувањето дека „вистинската“ промена е можна единствено преку личен пример, поради ова отфрливме голем дел од хипи културата, особено нагласокот на дрогата, како ништо друго освен ескапизам. Тажно е што многумина панкери изгледа дека ги обновуваат истите средства на бегање додека во нивната слепа дволичност ги обвинуваат хипиците дека никогаш „не се средиле“ - нема ниту овие нови профети на сонот на лулето.

Се надевавме дека преку практична демонстрација на мир и љубов, ќе бидеме во можност сивиот свет да го обоиме во нови бои; чудно е што требаше еден човек со име Хоуп, единствениот „вистински“ хипик со кој станавме директно креативно вмешани, да ни покаже дека тој посебен облик на надеж беше сон. Искуствата до кои нè доведе нашето краткотрајно другарување нè наведоа да сфатиме дека е време повторно да размислиме за начинот на кој би требало да се стремиме кон нашата визија за мир. Смртта на Воли ни покажа дека не можеме да си дозволиме да „седиме и да дозволиме повторно да се случи“. Во еден дел, неговата смрт беше наша одговорност и иако сторивме сè што можевме не беше доволно.

Желбата за промена мораше да биде споена со желбата да се работи за неа, ако вредеше да се спротиставиме на системот, вредеше да се спротиставиме целосно. Веќе не беше доволно добро да го земеме она што го сакавме и да го отфрлиме останатото, беше време да се вратиме на улиците и да нападнеме, да се вратиме и да ги споделиме нашите искуства и да научиме од искуствата на другите.

Една година по смртта на Воли, Pistols го издадоа 'Anarchy in the UK', можеби не го мислеа тоа, мадам, но за нас тоа беше борбен крик. Кога Ротен изјави дека нема иднина (no future), тоа го сфативме како предизвик за нашата креативност – знаевме дека има иднина доколку сме спремни да работиме за неа.

Наш е светот, наш е, а ни беше украден. Тргнавме да го бараме назад, само што овој пат не нè нарекуваа „хипици“, нè нарекуваа „панкери“.

Лондон, јануари – март, 1982

Предговор на Пени Рембо за надополнетото издание на *Active Distribution* од 2009

Кога ќе го слушнам зборот „култура“, посегнувам по мојот револвер.

Херман Геринг

Веројатно има петнаесет години откако последен пат го прочитав *Последниот хипик*, и повеќе од дваесет откако го напишав. Беше 1982. Тоа е пред половина век, пред Штрајкот на рударите [1984-85; заб. на прев.], пред компакт дисковите, пред СИДА, пред микро-компјутерите, пред Женскиот мировен камп во Гринхам, пред круговите во житото, пред Битката на Бинфилд [полицијата го спречува одржувањето на Слободниот фестивал на Стоунхенџ, 1985; заб. на прев.], пред Заливската војна еден и два, пред Буш и Блер, пред Сиетл, пред глобализацијата (во тоа време едноставно ја нарекувавме незауздан капитализам), пред 11 септември, но, поважно од сè, пред мојот автобуски билет за пензионери. Листата може да продолжи.

Кога во 1977 Sex Pistols дрндаа за анархија во Обединетото Кралство, ми стана прилично јасно дека нив не ги интересира револуцијата туку нивното банковно салдо. Анархисти на ЕМТ? Мислам не. Исто така, кога Clash тврдеа дека им е, ох, толку многу преку глава од САД, како тогаш букираа толку многу летови до земјата на изобилството? Дечки, извинете, уште од почеток бевте шега, и тоа не многу смешна. Но погледнете ја која било музичка публикација која тврди дека го документира тоа време и ќе прочитате дека тие момци ја создале културната револуција наречена „панк“. Вистината е дека тие беа само уште едно казанче пуштена вода во шолјата на големиот рокенрол циркус, потврда за ендемскиот цинизам на осумдесеттите. Прилично шупливо (Pretty vacant)? Тоа сигурно.

Во рамките на популистичката историја на рокенролот, самиот момент на протест кој изникна од првичната ноторност на панкот и кој стана познат (повеќе кај медиумите отколку кај оние кои го практикуваа) како „анархопанк“ е студиозно игнориран. Не беше поинаку ниту во времето на неговите најдобри денови, но и покрај напорите на музичкиот бизнис и на неонацистичката влада на Тачер да се преправаат дека тој не постои, анархопанкот израсна во вистинска закана за статусот кво. А неговото наследство постои и денес.

Crass, анархистичкиот панк бенд во кој бев еден од оснивачите, тапанар, текстописец и алапача, може со мирна совест да тврди дека беше иницијатор на анархопанкот. Блестењата на Џони Ротен за „no future“ ги сфативме како предизвик. Верувавме дека има иднина ако сме подготвени да се бориме за неа, и се боревме. По објавувањето на нашиот албум од 1977, *The Feeding of the Five Thousand*, поттикнавме движење на радикални протести на кои им немаше рамни во Британија на крајот од дваесеттиот век. Crass и останатите блиски анархистички бендови зборовите ги претворија во дела, и охрабрија цела една генерација да го направи истото.

Крајот на седумдесеттите и почетокот на осумдесеттите беа мрачен период: невработеност, социјален колапс, зголемување на бројот на нуклеарки, војна на Фолкландските острови, битката на рударите против одлучноста на Тачер да го уништи достоинството на работничката класа, сè поголемото присуство на американската воена машина на британска почва, всушност, глобализацијата во зародиш. Јазолот Тачер/Реган беше врзан и се очекуваше ние, народот, да го прифатиме задушнувањето како што тој се стегаше.

Како што анархопанкот прогресивно ја докажа искреноста на своите намери, така и неговата вистинска вредност како мрежа на радикали и активисти ја надмина силата која тој ја имаше како музички жанр. Сепак, тоа не го спречи повремено да прави пробиви на националните музички листи (иако следната недела веројатно мистериозно ќе исчезнеше од нив). Додека продажбата на плочи растеше, така медиумите, музичкиот бизнис, MI5, MI6 и владата на Тачер правеа сè понеуспешни обиди да го игнорираат движењето кое брзо се развиваше. Меѓутоа, како што повеќето анархистички панкери покажуваа подеднакво задоволство во рушењето на оградите со бодликава жица на воените бази како и во одењето на концерт, за оние на власт стана сè потешко да замижуваат пред нив. Судирот дојде со Stop the City riots од '83 и '84 во кои илјадници панкери ги преземаа улиците на Лондон со единствена цел да го запрат вообичаеното функционирање. Нивните напори беа неверојатно успешни, инспирирајќи генерации улични активисти и водејќи до сегашните масовни антиглобализациски протести. Уште од самиот почеток, на властите тоа не им беше забавно. И после триесет години сè уште не им е, па и покрај фактот дека повеќе не постојат како активна група, Crass сè уште се под надзор.

Во светло на сето ова, не треба да се заборава дека анархопанк движењето не беше почеток туку повеќе беше продолжение. Пред тоа беа хипиците, битниците, боемите, па сè до почетокот на човечката свест. Нема ништо ново во врска со општествената непослушност, но доколку нема волја да се прилагоди на времето и да понуди нешто радикално и ново самото по себе, таа може да стане исто онолку ригидна колку и она против што тврди дека се бори (што е уште една добра причина зошто денес, во 2008, ја презирам помодноста на ретропанкот).

Сите знаеме дека системот смрди. Сите знаеме дека можеме да го запреме на еден ден, па дури и два. Сите знаеме дека Мекдоналдс и Кока коле се срање. Сите знаеме дека војните убиваат. Сите знаеме дека еден ден сме среќни, а следниот можеме да бидеме тажни. Сите кажуваме лаги кои се надеваме дека се вистини. Сите кажуваме вистини кои знаеме дека се лаги. Она што изгледа сè уште не го сфаќаме е како еднаш засекогаш да го промениме тоа.

Пред триесет години, анархопанкот направи многу нови нешта, но баш и не научи дека политиката на спротивставување во суштина само ја зајакнува опозицијата. Внатрешниот непријател е клучен елемент на репресивната држава, тој ѝ ја дава дозволата да ги поткопа и оние малку граѓански слободи кои сè уште постојат. Само погледнете го мноштвото нови антитерористички закони кои следаа по 11 септември, секој од нив осмислен не само да се спротивстави на правичниот глобален отпор кон западната капиталистичка доминација, туку и да го легитимизира понатамошното угнетување на секој од нас, без оглед дали сме граѓани кои ги почитуваат законите или не.

Анархопанкот покажа дека постојат начини да се заобиколи статусот кво, но како што станува сè поочигледно дека за луѓето од улица корпоративната стварност припаѓа на поинаква планета, можеби е време да се бараат начини за наше неотповикливо отселување од неа. За повеќето од нас, нашиот однос со културата на стоката е однос на љубов/омраза. Некаде по патот, во одреден момент, сите ние сме виновни за „потклекување“, без оглед дали се работи за патување со автомобил кое не ни било навистина неопходно, за весник кој едноставно сме морале да го прочитаме или за грав на намаление во супермаркет кој едноставно е пре-преевтин за да му се одолее. Одлуката е тешка, но ако навистина сакаме да го победиме сверот, тоа мораме навистина сериозно да го земеме предвид. За жал, преку леб нема погача. Мораме да создадеме нови начини на комуникација, нови визии за промена, нови начини за излегување од ќорсокакот. Накратко, мораме да создадеме нов јазик. Ако сакаме да побегнеме од лудилото на Новиот светски поредок и неговата глобализирана земја на чудата, мораме одново да се пронајдеме во нашата сопствена слика. Само тогаш ќе можеме вистински да знаеме што значиме и да го мислиме она што го велиме. Уште повеќе, мораме да бидеме и значително посвесни за тоа кој е оној кому му зборуваме. Досега требаше да научиме дека е бесполезно да се вреска во ушите на лешеви. Времето на политика заврши.

Во 1982, Crass беа на врвот од својата озлогласеност. Првата половина од таа година ја минавме во студио, снимајќи го дуплиот албум *Christ – The Album*, веројатно највнимателно промислената и продуцирана плоча што сме ја направиле. Тогаш веќе продававме многу албуми, па можевме да си дозволиме време. Кога не бев во студиото, работев на *Последниот хипик* кој требаше да биде вклучен како дел од финалното пакување на албумот. И покрај сиот гнев изразен и во албумот и во писанието, се чувствував прилично опуштен. На еден чуден Crass начин, некако се чинеше дека сè ќе биде во ред. Албумот

требаше да излезе подоцна истата година, имавме договорено неколку турнеи и бевме уверени дека револуционерно гледано, нештата одат прилично fino, благодарам. И потоа, бам, Маргарет Тачер објави војна на еден мал остров на другата страна од планетата за кој никој никогаш и немаше слушнато. Под притисок на шовинистичките евтини трикови кои следеа, Мировното движење едноставно се сруши (што, се разбира, беше дел од тогашната стратегија на Тачер). Како прослава за враќањето на Злата империја на врвот од глобалната арогантност, Тачер нареди да се „радуваме“, и додека знамињата се вееја, а гаќите паѓаа, гинеа стотици млади луѓе.

Тогаш штотуку го имавме завршено *Christ – The Album*, но имајќи ја предвид исклучително гнасаната промена во политичката атмосфера, сè изгледаше по малку бесцелно. На крајот беше издаден и доби и повеќе од вообичаеното плукање кое го очекувавме од музичкиот печат. Во меѓувреме, како што Британија се давеше во црвена, бела и сина блујаница, низ тишината која можеше да се сече со проектил, Crass одговори со плутон од набрзина продуцирани плочи кои артикулираа најголем презир кон целата усрана работа: *Sheep Farming in the Falklands, How Does It Feel to be the Mother of a Thousand Dead?, Gotcha, You're Already Dead, Yes Sir, I Will*. Секоја од нив во голема мера беше неслушлива, врескајќи со интензитет и бес кои ретко кога претходно биле слушнати на плоча. Реакцијата беше моментална. Медиумите нè етикетираа како „предавници“, стана заебано да се оди во локалниот паб, а Јавното обвинителство доби наредба да скрпи случај за криминална опсценост против нас. Згора на тоа, продажбата на плочи падна значително. Тогаш сфативме дека, во суштина, од тој момент сè ќе оди во надолна линија.

Во земја која сака да се гордее со своето право за слобода на говор, постојат некои работи кои едноставно не можеш да ги кажеш и да се надеваш дека ќе се извлечеш со тоа. Накратко, ги запаливме нашите мостови. Почнавме да чувствуваме дека сме оставени сами на себе. Две години подоцна, во 1984, Crass се распаднаа, уморни и измачени, но барем горди дека во седумте долги години кои бевме заедно успеавме да останеме заедно како колектив и, општо земено, доследни на она што го правевме.

После сиве овие години, беше чудно повторно да го читам *Последниот хипик*. Тоа ме натера да сфатам како поинаку чувствувавме некои нешта пред Фолкландската војна. Како во тоа време да постоеше вистинска шанса гласовите на непослушност конечно да можат да победат, дека навистина ќе наметнеме еден вид на радикална општествена промена. Во *Последниот хипик* провејува наивен оптимизам, кон кој иако сè уште чувствувам голема приврзаност, сепак ме растажува. Изгледа дека имав толку многу надеж во позитивните ефекти на пацифизмот за тоа да стана нешто налик вера. Во 1990, кога ја напишав мојата автобиографија, *Shibboleth, My Revolting Life*, веќе доведував во прашање некои од тие сфаќања. Сомнежот се имаше вгнездено. Мојата вера беше во опаѓање.

Низ мојот бунтовен живот, мојата поддршка постојано шеташе меѓу тоталниот пацифизам и милитантниот активизам. Crass ме начека во време кога пацифизмот делуваше како вистинскиот начин. Во овој момент, 2008, сериозно скршна во спротивната насока. И покрај мирните протести со добри намери против разните аспекти на глобалното угнетување, ми се чини дека е прилично јасно како никој не слуша. Новиот светски поредок победува без пречки. Лудаците се на врвот. Да, можеме да формираме групи за самопомош, да свикуваме средби за да дискутираме за левицата која повеќе не постои, да се залажуваме дека ги живееме своите животи надвор од системот, но во меѓувреме по-

литичарите, милитаристите, мафијашите и мултинационалните корпорации едноставно продолжуваат да ја остваруваат својата агенда на глобално ропство.

Не сакам да бидам роб, всушност и нема да бидам. Ѓубриња како Тони Блер ми застануваат во грлото. Секавањето на Маргарет Тачер ми ја прогонува душата, напаствува сè што сметам дека е чесно и вредно. Дали посакувам да се мртви? Да, барем замолчени, и тоа честопати, но проклето сум премногу фин за да направам нешто во врска со тоа. Во секој случај, каде би почнал? Секако дека би било одмаздољубиво, но до кога треба да го трпиме психолошки штетното срање како она на Блер, „знам дека погрешив, но чувствував дека сум во право“ или на Буш, „Бог ми кажа да го направам тоа“. Вистината е дека ми е преку глава од тоа да бидам фин, но баш и не знам како да бидам пакосен. Но покрај сето тоа, подеднакво ми се преку глава и реформистичките бесмислици. Настрана глобалното загревање, што е со глобалното предупредување? Слушавме ли? Научивме ли? Добро, но само затоа што пацифизмот не успеал, дали тоа е причина тој да се отфрли? Секако дека не, но на колку убиства треба да посведочиме? Дали Палестинците ќе ја остварат својата правична кауза извикувајќи слогани во сенка на израелското угнетување? Колку Евреи побегнале од камповите на смртта со помош на мирни протести? Зошто силите на „Специјалната врска“ [се мисли на англо-американскиот однос; заб. на прев.] во Ирак не земат една слободна недела да ги срушат одвратните израелски сидови? Како тоа силите кои лесно можат да уништат три илјади невини животи во Светскиот трговски центар не можат да го запрат преградувањето на Израел? Демократија или мир? Да се вратиме поблизу до дома, дали мировните сидови во Белфаст носат мир или подгреваат непријателство? Парадокс по парадокс, еден врз друг слој на неразбирлив, циничен жаргон. Тајмерот на бомбата отчукува и сите го знаат тоа. А кој ја поставил? Не барајте подалеку од Вестминстер или Белата куќа. Кога ќе прифатиме дека после 11 септември сите сме терористи? Штом веќе ни ја залепиле етикетата, зошто не ја носиме? Кога ќе престанеме да се извинуваме? „Слушај, Џорџ, многу ми е жал, но навистина не се согласувам со тоа што убивате деца во Багдад бла, бла, бла, бла, бла“. Преку два милиони демонстранти кои мафтаат со банери на улиците на Лондон испаднаа дека се исто како невидливи. Но што ако беа пакосни? Да, пацифизмот може да нè изведе на улиците, но секако нема да ги ослободи. Досега сигурно е застрашувачки јасно дека во секоја ситуација во која може да се случи вистински пробив, системот ќе ги изнесе вооружените одреди (како стаорци, тие никогаш не се далеку). Тие го имаат оружјето и не се воздржуваат да го употребаат, додека ние имаме скрупули, и тоа е проблемот.

Во осумдесеттите ептен ми беше преку глава да гледам пријатели малтретираны од силите на редот, за потоа да бидат водени на суд само затоа што барале подобар свет. Се секавам на еден марш на CND на кој еден млад панкер беше малтретиран од цајканите. Ми прекипе, се залетав и зашлакав еден од нив. Настана мешаница, а јас фатив бришка со младиот панкер. Не сум премногу горд на моето дело, но сеедно беше величествено задоволувачко, и не се срамам да го признаам тоа. Да ги полниме затворите? Колку глупава, самопоразителна работа е тоа.

Ако продолжиме да се поставуваме себеси во улогата на жртви, жртви и ќе продолжиме да бидеме. Мора да постојат подобри начини од овој.

Последниот хипик беше напишан непосредно пред Фолкландската фарса и многу пред Штрајкот на рударите. Тие беа пресвртните точки. Пред нив навистина изгледаше дека мирот можеби има шанса и дека пацифистичкиот пристап кој се применуваше е вистин-

скиот. Но како што нештата стануваа потешки, така и Crass (или барем јас) бевме принудени да размислиме за заземање поцврст став. Помеѓу другите нешта кои не се толку отворено дискутирани, ние бевме жестоко вклучени во настани како Stop the City Riots кои пак ги инспирираа Reclaim the Streets, Road Protests, а подоцна и протестите против Г8. Но дури и тие сега делуваат питомо. Со егоисти како Боно и Гелдоф кои го поткопуваат секој вистински радикален дискурс и делување, со левица целосно уништена од сопствената криза на идентитет и со очајно рестриктивната нова антитерористичка легислатива која ја претвора Британија во огромен затвор, тешко е да се знае кој следен правец да се фати. Едно е сигурно, тоа не е рокенролот.

Она што многу ме засрамува во врска со *Последниот хипик* е верувањето што тогаш го имав дека рокенролот е некаков вид на револуционерна сила. Каква илузија. Сега сфаќам дека рокенролот беше само уште еден чин од културниот империјализам, отворена кражба на црнечката култура. Елвис го дрпна госпелот, а некое време подоцна Мик Џегер се посра врз благородното наследство на блузот. Ама еј, тоа беше само рокенрол и зарем не го сакавме сите? Затоа, ајде да се соочиме, Pistols не беа ништо повеќе од Spice Girls на своето време; наметливи, евтини и, ќе се осмелем да кажам, апла тупави. The Clash се веднаш на второто место, како ABBA со став. Нереалниот сон изразен во *Последниот хипик*, дека рокенролот би можел да делува како некој вид радикална сила која може да го промени светот, беше архетипска форма на еден вид извртен расизам кој гарантира дека црниците ќе останат онаму каде што се, а дека белците можат да уживаат во заблудата дека „го прават тоа“. Џегер никогаш не беше нешто повеќе од имитација на Тина Тарнер кој црнечката сексуалност ја продаваше како white trash стока. Либерализмот на шеесеттите создаде погодна илузија за средната класа, на која повеќето се претплатија, истовремено не менувајќи ништо суштински за оние кои ја трпеа неговата самозадоволност: црниците, жените и работничката класа. Требаше да знам подобро, но во 1982 не знаев.

Пред неколку години присуствував на панк конференција на Универзитетот Вулверхемптон на која академици од целиот свет беа повикани да претстават трудови за „панк феноменот“, со други зборови да го стават во мали кутии и спакуваат. Отидов затоа што знаев што ќе се случи, и тоа и се случи. Освен еден исклучок, немаше ниту едно споменување на Crass, ниту на моќното културно движење чишто беа инспиратори. Академски кажано (а богами имаше доста од тоа), панкот беше претставен како нешто повеќе од безопасни, дување лепак и рканици. Прашањето коешто толку студиозно беше избегнувано од нашите учени пријатели беше дека ако не се случеше политизирање на панкот од бендови како Crass, целата патетична пантомима ќе беше одамна заборавена.

Панкот, онака како што е глорифициран од медиумите, не беше ништо повеќе од продолжение на веќе срамната историја на рокенролот. Иронично, она што денес вообичаено се именува како „панк движење“, од самиот почеток беше инспирирано од и активно во рамки на политичката арена, меѓутоа, од профит водената и самобендисака клика од Kings Road е онаа која продолжува да го монополизира јавното внимание. Движењето поттикнато од Crass беше една од најмоќните културни сили од доцниот дваесетти век во Британија, но дали тоа се споменува во книгите по историја? Жими таквото. Вистина е, не ја соборивме владата, но затоа барем ја изнамачивме за сите пари и, згора на тоа, тоа и продолжуваме да го правиме. Не верувам дека Маргарет Тачер сосема го заборавила славното попладно за време на Прашањата во Парламентот, кога беше прашана дали одвоила време да ги слушне прашањата поставени во нашиот сингл за Фолкландската

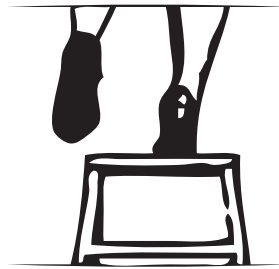
војна, *How Does It Feel to be the Mother of a Thousand Dead?*. Таа одби да одговори, но агентите од Тајната служба не го запоставија тоа. Триесет години подоцна, тие сè уште се на другата страна од телефонската линија, а како некој што демонстрира антисоцијално однесување до самиот крај, исто сум и јас.

Она што ми го докажа конференцијата во Вулверхемптон беше целосно тајновитата природа на односот помеѓу корпоративниот капитализам, политиката, медиумите и академската заедница. Ако историјата служи на интересите на доминантната култура, во овој случај онаа на комодификацијата, тогаш нејзините писатели, од кои повеќето се од светите зданија на Оксбриџ, мораат да ја следат линијата, што и не е многу тешко со оглед дека корпоративниот капитализам ги финансира повеќето академски институции. Зачудува ли тогаш дека она што медиумите презриво го етикетираа како анархопанк, политичарите го исплукаа како закана за пристојното општество, а корпоративните капиталисти го согледаа како непрофитабилно ѓубре би требало подобно да биде изоставено до книгите по историја? Очекувам ли нешто друго? Секако дека не. Цел живот го минав спротивставувајќи се на статусот кво, па затоа не очекувам мене да ме воспеваат. Во најдобар случај, презирот е замен.

Но еве еден друг поглед на ситуацијата, и тоа продлабочен. Главна разлика помеѓу *Последниот хипик* и она што подоцна го напишав во *Shibboleth* (и во коешто и понатаму верувам) е вистината за смртта на Воли Хоуп. Тоа беше убиство извршено од државата. Од некоја причина (мој кукавичлук?) избрав да го избегнам тоа прашање во *Последниот хипик*. Се плашев ли од репресалии од страна на државата? Се сомневав ли во јасниот доказ кој го имав дека тоа е убиство? Едноставно не знам, но знам дека во *Shibboleth* се обидов да го исправам тоа.

Пени Рембо, јуни 2008

Анархистичка библиотека

Пени Рембо
Последниот хипик
Хистерична романса
1982

Christ – The Album, Crass Records, 1982

Наслов на оригиналот: *The Last Of The Hippies - An Hysterical Romance*. Превод: Среќко
Суница

www.anarhisticka-biblioteka.org